

**TÜRK HUKUKUNDA
GEBELİĞİN
SONLANDIRILMASI**

Kadın Çalışmaları Yüksek Lisans Programı

Kadın ve Sağlık Dersi Ödevi, 23.05.2012

AYŞE AYDIN ŞAFAK

2501110751

Bu çalışmanın konusunu Türkiye’de gebeliğin sonlandırılmasına ilişkin hukuki düzenlemelerin gelişimi oluşturmaktadır.

Gebeliğin sonlandırılması, sağlık, hukuk, tıp etiği, felsefe, din ve kadın çalışmaları gibi birçok alanda tartışılmalıdır. Tıp etiğinin en eski konularından olan gebeliğin sonlandırılması¹, aynı zamanda sağlık hukuku alanında da en tartışmalı konulardan biridir.² Bu konudaki destekleyici görüşe göre, kadın kendi bedeni üzerinde özgürce tasarruf edebilirken, karşıt görüş bunu kadının rahminde başlamış olan hayata müdahale olarak ve hatta cinayet olarak yorumlamaktadır. Eski Yunan uygarlığındaki özgün Hipokrat Andı’nda hekimlerin “kadınlara çocuk düşürmek için yardımcı olmamak” için yemin ettikleri bilinmektedir.³ Kadının kendi bedeni üzerindeki denetim hakkının bir parçası olan bu konunun bir uzantısı da tıp biliminin cenini değerlendirışı ile ceninin hukuki açıdan ne zaman kişilik kazandığı tartışmalarıdır. Gebeliğin sonlandırılması hakkıyla yakından ilgili olsa da, konunun sınırlandırılması bakımından bu tartışmaya burada değinmekle yetiniyoruz.

Dünya Sağlık Örgütü’nün (“DSÖ”) tahmini verilerine göre dünyada her yıl uygulanan 46 milyon isteyerek gebeliği sonlandırma işleminin 20 milyon kadarı güvenli olmayan koşullarda uygulanmakta ve bunların sonucunda yaklaşık 80.000 kadın yaşamını yitirmektedir. Bu ölümlerin tamamına yakın kısmı yasaların gebeliğin sonlandırılmasına izin vermediği veya aile planlaması hizmetleri sunumunun yetersiz olduğu ülkelerde meydana gelmektedir.⁴

TANIM ve KAVRAM

Kürtaj/ düşük/ gebeliğin sonlandırılması/ rahmin tahliyesi, genel anlamıyla rahim içinde gebeliğin tahliye edilmesi anlamına gelir.⁵ DSÖ’nün kullandığı şekliyle “düşük”, fetusun uterus dışında yaşama yeteneği kazanmadan, herhangi bir nedenle gebeliğin sonlanması anlamına gelmekte olup, kendiliğinden ve isteyerek düşük olmak üzere ikiye ayrılır. Hukuki boyutunu inceleyeceğimiz düşük, isteyerek düşüktür. (Tıp alanında DSÖ’nün tanımının

¹ Muhtar Çokar, Kürtaj, Babil Yayınları, İstanbul, 2008, s.11

² Burcu Dönmez, “TCK’da Çocuk Düşürtme Suçu, Mukayeseli Hukuk ve AİHM’nin Bakış Açısıyla Ceninin Yaşama Hakkının Sınırlandırılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı 2, 2007, s.99

³ Çokar, a.g.e., s.11

⁴ A.e., s.15

⁵ Dönmez, a.g.e., s.104

yetersiz kalabileceği göz önüne alınarak farklı açıklamalar yapılmış olsa da, konumuz için burada bunlara yer vermeyi gerekli görmüyoruz.)

Tıbbi bir deyim olan “kürtaj”, günlük dilde bu konuyu ifade etmek için en çok kullanılan terimdir. Türk Ceza Kanunları’nda “çocuk düşür(t)me” ifadesi kullanılırken, Nüfus Planlaması Hakkındaki Kanun’da “gebeliğin sonlandırılması”, Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük’te ise “rahmin tahliyesi” terimleri tercih edilmiştir. Mevzuattaki bu terminoloji kargaşasının giderilmesi yerinde olacaktır.⁶ Bu çalışmada ise söz konusu kavramı karşılamak için “gebeliğin sonlandırılması” terimi kullanılacaktır.

YASALARIN GELİŞİMİ

Türkiye’de gebeliğin sonlandırılmasına ilişkin hukuki düzenlemelerin gelişimi incelendiğinde, gebeliğin sonlandırılmasının yasak olduğu dönemden, içinde bulunduğumuz, gebeliğin ilk on hafta içinde sonlandırılmasının serbest olduğu döneme doğru üç aşamalı bir gelişim görülür:

(i) Yasak Dönemi (1923-1965)

Bu dönemde düşük, her ne nedenle ve biçimle başvuruluyor olursa olsun kesinlikle yasaklanıyor, bu yasak 1926 tarihli 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (“eski TCK”) ile 1930 tarihli Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nda düzenleniyordu.

Gebeliği sonlandırma yasağının yanı sıra gebeliği önleyici tedbirler de bu dönemde yasaklanmıştı. “Çocuk yapmaya mani fiil ve hareketlerin işlenmesi için propaganda yapılması” da, eski TCK’nun getirdiği yasaklardan biriydi. Dönemin dikkat çekici bir diğer hukuki düzenlemesi de Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nda bulunmaktaydı. Buna göre, en az altı çocuğu hayatta olan kadınlara devlet tarafından para ödülü veya arzu edenlere para yerine madalya verilecekti. Bu düzenlemelerin çıkış noktası, dönemin doğumların artmasını destekleyen nüfus politikalarıdır.⁷

⁶ A.e., s.107

⁷ Çokar, a.g.e., s.201, 207 vd.

(ii) Geçiş Dönemi (1965-1983)

60'lı yıllarda tüm dünyaya yayılmakta olan gebeliği isteyerek sonlandırma yasalarının liberalleşmesi dalgasının Türkiye'ye de yansımalarının, izlenen doğum yanlısı politikalara bağlı olarak 1955-1960 yılları arasında nüfus artışının bugüne dek en yüksek seviyeye çıkması ve bunun yol açtığı sosyal ve ekonomik sorunların, kadın ve çocuk sağlığının Türkiye'deki halk sağlığı ve kadın doğum uzmanları tarafından dikkatle bilimsel olarak izlenmesi ve gebeliğin sonlandırılmasına ilişkin ilk yayınların gündeme gelmesinin bir sonucu olarak 1965 yılında 557 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun çıkmıştır.⁸

Yasada nüfus planlaması “fertlerin istedikleri sayıda ve istedikleri zaman çocuk sahibi olmaları” şeklinde tanımlanıyor, yalnızca “gebeliğin ana hayatını tehdit ettiği veya edeceği, ruşeymin (embriyo) veya ceninin gelişmesini imkansız kılan veya doğacak çocuk ile onu takip edecek nesiller için ağır maluliyet teşkil edecek hallerde” gebeliğin sonlandırılmasına izin veren bu yasa ile konu ilk kez TCK dışında düzenlenmiş oluyordu. Tıbbi zorunluluklar dışında gebeliğin sonlandırılması ise halen yasak bulunuyordu.⁹

Yasa ile ayrıca, yukarıda bahsettiğimiz propaganda yasağı ile para ödülü/madalya uygulaması kaldırılmıştır.

(iii) (Sınırlı) Serbesti Dönemi (1983-...)

1983 yılında yürürlüğe giren 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun (“NPHK”) ile bu yasaya dayanarak çıkartılan Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük (“Tüzük”) ve Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütme Yönetmeliği ile gebeliğin sonlandırılması eylemleri belli şartlara bağlı olarak suç olmaktan çıkartılmıştır.¹⁰

“Gebeliğin onuncu haftası doluncaya kadar annenin sağlığı açısından tıbbi sakınca olmadığı takdirde istek üzerine rahim tahliye edilir.” hükmünü getiren NPHK'un 5. maddesi ile, gebeliğin isteyerek sonlandırılması Türk Hukuku'nda yasal dayanağa kavuşmuştur. Tüzük md. 3'e göre, rahim tahliyesi kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarınca yapılır. Ancak,

⁸ A.e., s.210 vd.

⁹ A.e., s.213

¹⁰ A.e., s.214 vd.

Bakanlıkça açılan eğitim merkezlerinde kurs görerek yeterlik belgesi almış pratisyen hekimler, kadın hastalıkları ve doğum uzmanının denetim ve gözetiminde menstrüel regülasyon yöntemiyle rahim tahliyesi yapabilirler.

NPHK md. 5'e göre, gebelik süresi on haftadan fazla ise rahim ancak gebelik, annenin hayatını tehdit ettiği veya edeceği veya doğacak çocuk ile onu takip edecek nesiller için ağır maluliyete neden olacağı hallerde doğum ve kadın hastalıkları uzmanı ve ilgili daldan bir uzmanın objektif bulgulara dayanan gerekçeli raporları ile tahliye edilebilecektir. Tüzük md. 5'te de gebelik süresi on haftayı geçen kadınlarda rahim tahliyesi yapılamayacağı, ancak Tüzük'e ekli listede sayılan hastalıklardan birinin bulunması halinde ve kadın hastalıkları ve doğum uzmanı tarafından rahim tahliyesi yapılabileceği belirtilmiş, "Hastalığın, kadın hastalıkları ve doğum uzmanıyla bu hastalığın ilişkin olduğu uzmanlık dalından bir hekimin birlikte hazırlayacakları, kesin klinik ve laboratuvar bulgulara dayanan, gerekçeli raporlarla saptanması zorunludur." denilmiştir. Tüzük md. 7'de de derhal müdahale edilmediği takdirde kadının hayatını ya da hayati organlarından birini tehdit eden acil haller ayrıca sayılmıştır. Bu düzenlemelere göre, on haftayı geçen gebelikler iki halde sonlandırılabilir: Yasanın açıkça belirttiği hastalık halleri ile acil haller.

NPHK md. 6 ve Tüzük md. 13'e göre, gebeliğin sonlandırılması, reşit olan gebe kadının iznine, küçüklerde küçüğün rızası ile velinin iznine, vesayet altında bulunup da reşit veya mümeyyiz olmayan kişilerde reşit olmayan kişinin ve vasinin rızası ile birlikte sulh hakiminin izin vermesine bağlıdır. Kadının evli olması halinde ise rahim tahliyesi için kadının rızasına ek olarak eşin rızası gerekir.

Yasakoyucu bazı durumlarda izin belgesi aranmamaktadır: Akıl maluliyeti nedeni ile şuur serbestisine sahip olmayan gebe kadın hakkında rahim tahliyesi için kendi rızası aranmadığı gibi, veli veya sulh mahkemesi izninin zaman alacağı ve derhal müdahale edilmediği takdirde hayatı veya hayati organlardan birisini tehdit eden acil hallerde de izin şart değildir.

Tüzük md. 13, eşin ya da vasinin gelmemesi halinde, bu kişilerin izin verdiklerine ilişkin yazılı ve imzalı belgeyi yeterli saymıştır. Bu durumda belgeyi getiren, imzanın sahibine ait olduğunun hukuki sorumluluğunu kabul ettiğine dair bir belgeyi imzalamak zorundadır.

Türk Ceza Kanunu'nun 2004 yılında yeniden düzenlenerek 2005 yılında yürürlüğe girmesine kadar, gebeliğin sonlandırılması konusunda NPHK'un 1983 yılında eski TCK'da yaptığı

birtakım değişikliklerle yetinilmişti. Bunların en önemlisi, on haftanın sonuna kadar olan gebeliklerin istek üzerine yetkili kişiler tarafından sonlandırılmasının suç olmaktan çıkartılmasıydı.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (“TCK”) 2005 yılında yürürlüğe girerek “Kişilere Karşı Suçlar” kısmının “Çocuk Düşürtme, Düşürme veya Kısırlaştırma” bölümünün altında, 99. ve 100. maddelerde gebeliğin sonlandırılmasını düzenlemiş, yasanın gebeliğin sonlandırılması konusunda getirdiği en önemli düzenleme, şüphesiz, “Kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması hâlinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak, bunun için gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.” hükmü olmuştur.

TCK’na göre, (i) rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile, (ii) tıbbî zorunluluk bulunmadığı hâlde, rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile, (iii) bu durumda çocuğunun düşürtülmesine rıza gösteren kadın ise bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile, (iv) rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftayı doldurmamış olan bir kadının çocuğunu düşürten yetkili olmayan kişi iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Belirtilen diğer fiiller de yetkili olmayan kişilerce işlendiği takdirde cezalar yarı oranında artırılır, ayrıca tüm bu hallerde kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğraması veya ölmesi hallerinde belirtilen cezalar TCK’da öngörülen oranlarda artırılır.

Bu hükümlerden de anlaşılacağı gibi, TCK’na göre -tecavüz haline ilişkin yirmi haftalık özel düzenleme dışında-, gebeliğin sonlandırılmasının suç sayılmaması için gerekli koşullar işlemin yetkili kişilerce yapılması, kadının rızası, on haftalık süreye uyulması, on haftalık süre aşılıyorsa tıbbi zorunluluk bulunmasıdır.

Gebelik süresi on haftadan az olan kadının kendi gebeliğini sonlandırması halinde suç olmayacak, gebelik süresi on haftadan fazla olan kadının kendi gebeliğini sonlandırması halinde ise kadına bir yıla kadar hapis veya adli para cezası verilecektir.

TARTIŞMALAR, UYGULAMADAKİ SORUNLAR ve DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİ

(i) Cenin / Çocuk Kavramları

TCK'da gebeliğin sonlandırılmasının “çocuk düşürtme” ve “çocuk düşürme” olarak adlandırılması, yani “cenin” yerine “çocuk” kavramının kullanılması uygun değildir. Cenin niteliğinin ne zaman kazanılıp ne zaman sona ereceği konusunda TCK'da açıklık olmaması nedeniyle ceninin yasal konumunun saptanması işi doktrine ve içtihada bırakılmış, ancak maddelerin uygulamalarının az olması nedeniyle bu konuda bir içtihat oluşmamıştır.¹¹ TCK bakımından çocuk, henüz 18 yaşını tamamlamamış kişi olarak tanımlanmaktadır. Buradaki çocuk tanımı, çocuk düşürtme suçunun konusunu oluşturmaz. “Çocuk düşürtme” ifadesi suçun tanımlanması bakımından doğru seçilmiş bir ifade değildir.¹²

(ii) Yasal Süreler

Dine ve ahlak kurallarına göre anne karnındaki cenine, bedenin bir uzantısından fazla anlamlar yüklenmekte ve kadın istememesine karşın korkutma veya sindirme yoluyla anne olmaya zorlanmaktadır.¹³ Yasa, genelde diğer ülkelerde 12 ve 14 hafta olan gebeliğin sonlandırılmasını kural olarak on haftalık süre ile sınırlı tutmuş, bu süreden sonra ceninin hayatının korunması annenin vücudu üzerindeki haklarından üstün tutulmuştur.¹⁴ Oysa kürtajın tıbbi olarak kadına zarar vermeyeceği süre uluslararası sözleşmelerde 12 haftadır.¹⁵

Türkiye gibi temel sağlık hizmetlerinin yaygınlığının istenen düzeyde olmadığı bir ülkede, gebeliğin kesin olarak saptanması çoğunlukla on haftalık sürenin bitimine çok yaklaştığında yapılabilmekte ve gebeliğin sonlandırılması hizmetlerinin kısıtlılığı da göz önüne alındığında, pek çok kadın bu hizmetten yararlanamamaktadır.¹⁶

Ayrıca sağlık personelinin tıbbi bir gebelik süresi hesaplama yöntemi kullanıyor olması, söz konusu sürenin daha da kısalması anlamına gelmektedir. Şöyle ki; sağlık personeli gebelik

¹¹ A.e., s.236 Dönmez, a.g.e., s.106

¹² Dönmez, a.g.e., s.106

¹³ <http://www.iscicephesi.net/kadin-sayfasi/hukuk-koeesi/786-kurtajhakki> (Erişim:07 Mayıs 2012)

¹⁴ Dönmez, a.g.e., s.106

¹⁵ <http://www.iscicephesi.net/kadin-sayfasi/hukuk-koeesi/786-kurtajhakki> (Erişim:07 Mayıs 2012)

¹⁶ Çokar, a.g.e., s.218

süresini, döllenme anından yaklaşık iki hafta daha erken olan son adet bitiminden itibaren hesaplamaktadır ve bunun sonucunda on haftalık süre uygulamada sekiz haftaya inebilmektedir. Mevzuatta ise gebeliğin başlangıcı ile ilgili bir açıklık yoktur.¹⁷

(iii) İzin Sorunu

Tek başına gebeliğini sonlandırmak isteyen reşit olmayan kadınlar için kendi rızasının dışında veli izninin alınması zorunluluğu, ergen sağlığı açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Ergen kadın, aile baskısı ve şiddet göreceği endişesiyle gebeliğini saklayabilmektedir.¹⁸

Vesayet altındaki kadınlar açısından ise kendi rızası dışında vasinin onayına ek olarak sulh hakiminin izninin aranması da hizmete ulaşmayı olumsuz etkileyen bir durumdur.

Gebeliğin sonlandırılması ile ilgili en tartışmalı konu, evli kadınlar bakımından eşin izninin aranmasıdır. Eşin rızasının aranması, kadının bedeni üzerinde hak iddiası taşıyan bir anlayışın ürünüdür. Bu durum kadının yasal olarak kendi bedeni üzerinde tasarrufunu kısıtlar ve kocaya bir sahiplik yetkisi getirir. Gebelik, kadın bedeninde gerçekleşen bir süreçtir ve doğurganlığı konusunda karar vermek, kadının temel insan haklarından birisidir. Ayrıca, bebek doğduktan sonra bütün bakım işlerini kadına yükleyen ataerkil bir toplumsal sistemde, bebeğin doğması kararında erkeğe söz hakkı tanımının bu eşitsiz durumu daha da pekiştirdiği de unutulmamalıdır.¹⁹

TCK'nun gebeliğin sonlandırılmasını düzenleyen maddelerinde "eş izni" ifadesi bulunmamaktadır. TCK, suçun oluşmaması için "kadının" rızasını aramıştır. Bu bakımdan, suçun oluşmaması bakımından erkeğin rızası olmasa da kadının rızası yeterli olacaktır. NPHK ise, eşin iznini aramaktadır. Bu farklı düzenleme, uygulayıcıların aklını karıştırmamalıdır. NPHK'da düzenlenen eşin rızası olmaksızın, talep eden kadının gebeliğini sonlandıran hekim, TCK bakımından suç işlemiş sayılmayacak, yalnızca NPHK'a uymadığı için para cezasıyla cezalandırılacaktır.²⁰ Memur olan hekimler açısından ise disiplin cezası gündeme

¹⁷ A.e.

¹⁸ A.e., s.222

¹⁹ <http://www.iscicephesi.net/kadin-sayfasi/hukuk-koeesi/786-kurtajhakki> (Erişim:07 Mayıs 2012)

²⁰ Dönmez, a.g.e., s.114

gelebilecektir.²¹ Suçun oluşumu ile yaptırıma ilişkin bu açıklamalar veli, vasi ve sulh hakimi izni açısından da geçerlidir.

NPHK'un değişmemesinden ötürü, hekimler eşin yazılı rızası olmadıkça, gebeliği sonlandırmaktan kaçınılmaktadırlar. Oysa hekimlerin eşin rızasını aramak bir yana, hastasının gebelik durumunu bile kadın izin vermedikçe hiç kimseye açıklayamaması gerekir. Türkiye'nin de taraf olduğu Lizbon, Bali gibi uluslararası sözleşmeler hasta haklarının gizliliğine özel vurgular yapmaktadır. Mevzuattaki bu çelişki, hem hasta-hekim arası kurulması gereken gizliliğe aykırıdır, hem de kadının kendi bedeni üzerindeki hakkını kısıtlar niteliktedir.²² NPHK'un TCK'na uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir.

(iv) Tecavüz halinde gebeliği sonlandırma

TCK'nun yürürlüğe girmesine kadar, tecavüz sonucu oluşan gebelikler gebeliğin sonlandırılması için bir gerekçe olarak gösterilmemişti. TCK'da kadının tecavüze uğraması hali için özel bir düzenleme getirilmiş olmasına karşın, NPHK'da herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu durum tecavüz sonucu gebe kalan kadınların sağlık kuruluşlarından hizmet almalarını uygulamada güçleştirmektedir.²³

Öte yandan, süre kısıtlaması beraberinde sorunları getirmektedir. Örneğin bazı insan ticareti vakalarında mağdurlar kurtarıldıkları sırada yirmi haftalık süreyi doldurmuş halde olabilmektedir.²⁴

Ayrıca, yasada kadının gebeliğinin mağduru olduğu bir suç sonucu olduğuna kimin karar vereceği konusunda açıklık bulunmamaktadır. Uygulamada, kesinleşmiş mahkeme kararının aranması, genel muhakeme süreçlerini göz önünde bulundurduğumuzda, hükmü işlevsiz hale getirecektir.²⁵ Adli Tıp Kurumu da 18 yaşın altındaki tecavüz mağduru çocuklar için çabuk rapor çıkarsa da tecavüze maruz kalan gebe kadınlar için aynı hızla çalışmamaktadır.²⁶

²¹ Çokar, a.g.e., s.222

²² <http://www.iscicephesi.net/kadin-sayfasi/hukuk-koeesi/786-kurtajhakki> (Erişim:07 Mayıs 2012)

²³ Çokar, a.g.e., s.219 vd.

²⁴ A.e., s.231

²⁵ Dönmez, a.g.e., s.134 vd.

²⁶ <http://bianet.org/bianet/kadin/116672-nufus-kanunu-kurtaj-hakki-onunde-engel> (Erişim:07 Mayıs 2012)

(v) Yetkili kişilerin belirlenmesi

Tüzük'te yeterlilik belgesi alan pratisyen hekimlerin ancak uzman hekimlerin denetim ve gözetiminde gebeliği sonlandırıcı uygulamalar yapabileceklerinin düzenlenmesi, uygulamada güçlükler doğuran, kadınların bu hizmetlere ulaşmasını sınırlayan bir başka etkidir. Kadın hastalıkları ve doğum uzmanı bulunmayan bir yörede, yeterlilik belgesi bulunan bir hekimin gebeliği sonlandırmasına olanak tanınmalıdır.²⁷

Süresi on haftayı aşan gebeliklerin sonlandırılması bakımından iki hekimin onayının aranması da, ülke genelinde sağlık personelinin dağılımında yetersizlikler olan Türkiye için, yine gebeliğin sonlandırılmasının önünde bir engel teşkil etmektedir.²⁸

(vi) Yasanın Engelleyicileri Olarak Hastaneler

Yasaların etkin olarak uygulanmaması ülkemizde kadınlara büyük zorluklar yaşatmaktadır. Kadınlar, gebeliğin sonlandırılmasına ilişkin yasalarla güvence altına alınmış olan haklarını yeterince kullanamamaktadır. 2009 yılında yapılan bir habere göre, İstanbul'daki 15 devlet hastanesinden yalnızca 2 tanesi "isteğe bağlı kürtaj yaptıklarını" ve bunun için "evli olma şartı aramadıklarını" belirtmiştir. Kadın hastalıkları ve doğum kliniği olmasına karşın 7 hastane yalnızca sağlığı tehdit eden zorunlu durumlarda bu işlemin yapıldığını, 6 hastane ise bu operasyon için evlilik cüzdanı şartı koştuklarını, evli kadınların da eşlerinin onayı olmaksızın gebeliklerini sonlandıramayacağını açıklamıştır.²⁹

SONUÇ

Türkiye'de gebeliğin sonlandırılması konusunda kadınlara tanınan haklar, Cumhuriyet'in kuruluşundan bugüne, olumlu bir gelişim göstermiş ve gebeliğin sonlandırılmasının tamamen yasak olduğu bir dönemden, kural olarak on haftalık ve istisna olarak yirmi haftalık bir gebelik süresi içinde, belli şartlar dahilinde gebeliğin isteyerek sonlandırılabilceği bir döneme gelinmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki, bu yasal değişiklikler kadınların seçim hakları ve bedenleri üzerinde denetim haklarından değil, ülkenin nüfus gereksinimlerinden

²⁷ Çokar, a.g.e., s.226

²⁸ A.e., s.223

²⁹ http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=23136 (Erişim:07 Mayıs 2012)

doğmuştur. Kadın bedeni, her zaman devletlerin nüfus politikalarının aracı olarak kullanılmıştır ve bu durum devam etmektedir.

Gebeliğin isteyerek sonlandırılması konusundaki bir yasanın nasıl olması gerektiğine dair görüşlerimiz, gebeliğin isteyerek sonlandırılması konusundaki değerlerimiz tarafından belirlenir ve uygulamada da gebeliğin isteyerek sonlandırılmasına ilişkin yasanın ne olduğu hakkındaki görüşlerimiz bu değerlerden bağımsız değildir.³⁰

1983 yılında NPHK tasarısı görüşmeleri sırasında Danışma Kurulu üyesi Beşir Hamioğulları'nın dışa vurduğu "Ana rahmi yol geçen hanı değildir. Kadın rahmi kalas ya da kereste deposu değildir. İstenildiği zaman tahliye edilsin, istenildiği zaman yüklensin."³¹ anlayışının izlerini gerek yasalarda gerekse uygulamada bulmak ne yazık ki bugün hala mümkündür.

Kadınların gebeliklerini isteyerek etkin şekilde sonlandırabilmeleri için, NPHK TCK ile uyumlu hale getirilmeli, tecavüz halinde gebeliğin sonlandırılmasına ilişkin düzenleme NPHK'ya da eklenmeli, eş iznini gerektiren hüküm ivedilikle iptal edilmelidir. Tecavüz halinde gebeliğin sonlandırılmasında tecavüzün tespiti bakımından, kadının haklarına öncelik veren bir düzenleme getirilmeli, bu hallerde gebeliğin sonlandırılması kolaylaştırılmalıdır. Gebeliğin başladığı an, tıp biliminin belirlemelerine göre yasalara açık şekilde işlenmeli, süreler bu belirlemeye uygun hale getirilmeli, bu konudaki tutarsızlığın kadınların aleyhine sonuçlar doğurması engellenmelidir. Yasanın kadınlara tanıdığı hakların uygulanması sıkı şekilde denetlenmeli, kadınların ataerkil bir anlayışla hareket eden ve yasayı hiçe sayan sağlık uygulayıcıları tarafından mağdur edilmelerine son verilmelidir. Gebeliğin sonlandırılmasına izin verilen süreler uzatılmalı, süreler nüfus politikaları ile din ve ataerkil ahlak kuralları değil, tıp biliminin verileri esas alınarak kadının bedensel ve ruhsal bütünlüğü göz önünde bulundurularak, kadın haklarını gözetten bir yaklaşımla yeniden şekillendirilmelidir.

³⁰ A.e., s. 138

³¹ Milliyet, 15.04.1984, akt. Ayşegül Toksöz, "The Regulation of Abortion in Contemporary Turkey: Law, Policies, Discourses", Boğaziçi Üniversitesi, 2011, s.30

KAYNAKÇA

- Çokar, Muhtar. Kürtaj, Babil Yayınları, İstanbul, 2008.
- Dönmez, Burcu. “TCK’da Çocuk Düşürtme Suçu, Mukayeseli Hukuk ve AİHM’nin Bakış Açısıyla Ceninin Yaşama Hakkının Sınırlandırılması”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı 2, 2007, s. 99-141.
- Toksöz, Ayşegül. “The Regulation of Abortionin Contemporary Turkey: Law, Policies, Discourses”, Boğaziçi Üniversitesi, 2011.
- <http://bianet.org/bianet/kadin/116672-nufus-kanunu-kurtaj-hakki-onunde-engel>
- <http://www.iscicephesi.net/kadin-sayfasi/hukuk-koeesi/786-kurtajhakki>
- http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=23136